

SIBALSZKY ZOLTÁN

BALATONFÜREDI EMLÉK-MOZAIKOK

A korábban a Füredi História-ban megjelent „Balatonfüredi emlékek” c. (2005/1. sz., 17–22. p. A szerk.) cikkemhez fűzök még néhány mozaikot.

1. Amikor 1941-ben megvettük a Mészöly u. 10. sz. alatti nyaralót, ez a terület közigazgatásilag Balatonarácshoz, üdülőhelyileg viszont Balatonfüred Fürdőtelepéhez tartozott. Az adót tehát Arácsnak kellett fizetni, de – mivel ott nem volt adóhivatal – a Csupakon lévő adóhivatalhoz kellett beküldeni. Az „üdülőhelyi díjat” Balatonfüredre az Üdülőtelep számára fizettük be. Irodájukat a sétány árkádos épületében, a baloldali szárnyban működtették. A postai címünk is ez volt: Balatonfüred-Fürdőtelep”

A füredi hajó kikötő az 1930-as években

2. A kis sétány és nagy sétány között húzódtott Balatonfüred és Arács közigazgatási határa. Ha valaki az arácsi Esterházy strandról jött vagy oda ment, a nagy sétányon fürdőruhában nem mehetett végig, csak rendesen felöltözve, vagy legalább fürdőköpenyben, mert a fürdőtelepet a bencés rend birtokolta.

Füredi strandélet az 1930-as években

3. A kékedi (helyesen: Kéki. A szerk.) patak melletti felső malom 1942 óta Herczeg János tulajdonában volt, aki azt nyaralónak használta. A patakból a malom előtt kis tavat alakítottak ki szigettel, és nagyon szép, virágos kerttel. Herczeg nagybátyám barátja volt, lánya, Ági pedig húgom barátnője. Ha Ági lejött biciklivel a strandra, beszólt hozzánk, és mi is többször felmentünk vele a malomhoz. Ott mindig megcsodáltuk a ház előtt pipázgató indián asszonyt, aki egy amerikai magyarról ment hozzá. Később hazatelepedtek, és amikor a férfi meghalt, özvegye Magyarországon maradt.

4. Egyik reggel – talán 1947-ben lehetett – biciklivel túrára indultam a sétányon keresztül. Peremartoni Nagy Sándor bácsi jött szemközt velem. Egyik kezében vödört, a másikban horgászbotot tartott. Köszöntem és megkérdeztem: „Sándor bácsi, ilyen korán abbahagyta a horgászatot?” Mire ő: „Tudod, egy átlagos horgász átlagban egy halat fog itt naponta. Én már megfogtam!”

A balatonfüredi vasútállomásnál (1940-es évek)

5. Már a negyvenes évek elején mindig megnéztem a 13 km-es Balaton-átúszás startját. A cél Siófok volt. Mivel ez sok órás úszást jelentett, a bajnokjelöltek a hideg ellen vastagon zsírral kenték be a testüket. Több éven át a versenyt egy Páhok nevű fellábú úszó nyerte. Különösen imponáló volt, amikor fellábával startolt. (Páhok István [1907–1970] 1922-ben, 1930-ban, 1932-ben, 1933-ban, 1938-ban, 1941-ben, 1942-ben, 1943-ban és 1944-ben nyerte meg a Füred – Siófok közötti Balaton-átúszó versenyt, előbb az MTK, majd a MUE versenyzőjeként. Mindkét lába megvolt. A szerző valószínűleg Szénási Imrével keverhette össze őt, aki-

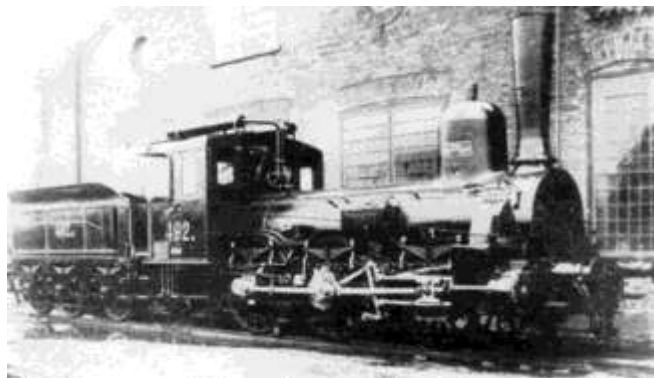
nek az egyik lába béna volt, ő valóban fél lábbal úszta át a Balatont. A szerk.)

Vendégek érkeznek a szanatóriumba (1930-as évek)

6. Marx Gyuri barátom, a későbbi akadémikus az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen szerzett diplomát, majd az egyetem Fizikai Tanszékén lett tanársegéd a nagytudású Novobáztky Károly professzor mellett. Novobáztky tavasszal azt mondta Marxnak: „Ha már befejeződött a félév nyugodtan lemehet Füredre, és őszig ott maradhat. Azt olvashat és tanulmányozhat, amit akar. Ha valamit nem ért vagy segítségre van szüksége bármikor jöhet hozzám. Ha valamire jut, nagy ember lesz, ha nem, akkor is hasznosan töltötte az idejét!” – Ez alapozta meg Marx György karrierjét, amely így részben Balatonfüreden érlelődött.

7. Nemrég (2009-ben, a balatonarácsi vasútállomáson. A szerk.) avattak fel egy emléktáblát abból az alkalomból, hogy a Balaton északi partján száz éve indult meg a vasúti közlekedés. A táblán ez a megfogalmazás olvasható: „... Budapest–Székesfehérvár–Tapolca vasútvonal ...”

A Déli Vaspálya Társaság személyvonati mozdonya (1870-es évek)

Ez így helytelen. 1909-ben a Budapest–Székesfehérvár–Nagykanizsa vonal a Déli Vaspálya Rt. tulajdona volt, míg az északi vonalat a MÁV építette. Tehát a Székesfehérváron áthaladó vonalat a MÁV nem használhatta. Az északi partra jövő vonat a Budapest–Pusztaszabolcs–Börgönd–Szabadbattyán–Csajág vonalon haladt, a déli vonalat Szabadbattyánnál keresztezte. Ez még akkor is így maradt, amikor a Déli Vaspálya Rt beleolvadt a MÁV-ba, ezért nem lett volna jogi akadály a vonal használatának. Egészen 1944-ig így maradt. Csak a háború vége óta közlekednek az északi partra menő vonatok Székesfehérváron át!

8. A háború után először 1946 nyarán bicikliztem le Füredre. A kis sétányról átmentem a nagy sétányra. Orosz tankok foglalták el a sétányt teljes szélességben, csak egy szögesdróttal szegélyezett keskeny ösvényen lehetett haladni. Ez még 1947 nyarán is így volt. A Gyógy-téren az üdülöhelyi szalon kiégve szomorkodott. A szanatórium mögötti Esterházy Szálloda és az Esterházy Strandfürdő is szovjet tulajdonban volt. A fürdőben magyar személyzet dolgozott, de a bevétel szovjet kézbe került. Ugyancsak a megszálló hadsereg birtokolta a kioszkot is, ami a fürdővendégek kedvelt uzsonnázó helye volt.

A kurszalón kiégett épülete

1947-ben a vendéglők közül már kinyitott a parkbeli Balaton, az arácsi Liliom, Füreden pedig a Magyar Tenger, a mai Arany Korona. (Már bezárt, helyén cukrászda működik. A szerk.) Mindhárom vendéglőben esténként cigányzene szórakoztatta a vendégeket. A Balatonban és a Liliomban táncolni is lehetett. 1948-ban új szórakozóhely nyílt a mólón, a Móló Bár, ahol éjfélig egy zongorista játékát hallgathatták. De nagyon hiányzott az üdülöhelyi szalon, ahol beszélgethettek, újságot olvashattak, kártyázhattak – főleg rossz időben – az üdülöhelyi vendégek.